

په افغانستان کې د بشري حقونو د وضعیت په اړه تازه راپور:

د ۲۰۲۵ کال د اکتوبر له ۱
څخه د دسمبر تر ۳۱ نېټې پورې

United Nations
Assistance Mission in Afghanistan

UNITED NATIONS
HUMAN RIGHTS
OFFICE OF THE HIGH COMMISSIONER

د دې راپور په اړه

په افغانستان کې د بشر حقونو د وضعیت په اړه دغه تازه راپور، چې د ۲۰۲۵ کال له اکتوبر څخه تر دېسمبر^۱ پورې موده رانغاړي، د یوناما د بشر حقونو د څانګې له خوا د ملګرو ملتونو د امنیت شورا له خوا له ورکړل شوي ماموریت سره سم د ترسره شوې څارنې پر بنسټ چمتو شوی.^۲

د بنځو حقوق

کار

د سپټمبر له ۷ مې نېټې راهیسې، برحاله چارواکو په ټول هېواد کې افغان بنځې (د ملګرو ملتونو کارکوونکو، قرارداديانو او مراجعینو په ګډون) د ملګرو ملتونو دفترونه ته له ننوتلو څخه منع کړې دي.

د دېسمبر ۳۱ مه نېټه په ټول هېواد کې د ملګرو ملتونو دفترونه ته د افغان مېرمنو د ورتګ د مخنیوي ۱۱۵ مه ورځ په ډاګه کوي. د ملګرو ملتونو افغان بنځینه کارکوونکې لا هم له کوره او د بدیلو کاري ترتیباتو او لارو چارو له لارې کار کوي، په داسې حال کې چې د دغو محدودیتونو د لرې کولو لپاره اوس هم هڅې روانې دي.

زده کړې

د برحاله د ازموینو ملي ادارې د نومبر پر ۱۴ نېټه د ۲۰۲۵ کال د طب پوهنځي فارغو محصلینو څخه ازموینې واخیستې.^۳ په یاده ازموینه کې هیڅ بنځې ته د ګډون اجازه نه وه ورکړل شوې. د یادونې وړ ده چې بنځې او نجونې د ۲۰۲۲ کال د دېسمبر له ۲۰ مې نېټې راهیسې له لوړو زده کړو څخه منع دي او ۲۰۲۴ کال د دېسمبر له ۲ نېټې راهیسې په طبی مؤسسو کې له زده کړو منع شوي دي.

په هرات کې د برقي (چادري) په سر کولو شرط

د هرات ولایت برحاله د امر بالمعروف او نهی عن المنکر ریاست، په مۍ او سپټمبر میاشتو کې، له کوره بهر وتلو کې د بنځو د (چادر) په سر کولو د شرط کمپاینونه ترسره کړل، چې هغه ډله بنځې یې د لنډې مودې لپاره بندي کولې چې دغه حکم یې نه مراعاتوه او هغه بنځې چې چادر یې نه په سروله عامه ترانسپورت او بازارونو ته له لاسرسي منع کولې.

د نومبر په لومړیو کې په هرات کې د دغه ولایت برحاله امر بالمعروف او نهی عن المنکر ریاست محتسبینو په عامه ځایونو کې د بنځو له خوا د برقي په سرولو غوښتنه پیل کړه. هغه بنځې چې برقي یې نه وې په سر کړې، روغتونونو، روغتیايي مرکزونو، برحاله دولتي ادارو او د ودونو تالارونو ته له لاسرسي منع شوي. برحاله د امر بالمعروف او نهی عن المنکر وزارت ویاند د نومبر پر ۹ مه نېټه هغه راپورونه رد کړل چې بنځو ته د برقي په سرولو امر شوی و، او ویې ویل: “بنځې یوازې په یوه مشخص لباس اغوستلو پورې محدودول په بشپړ ډول ناسم کار دی.”^۴ په هرات کې د بنځو لپاره د برقي په سرولو شرط له هغې وروسته یو څه کم او نرم شو، خو برحاله د امر بالمعروف او نهی عن المنکر وزارت چارواکي لا هم په دې شرط ټینګار کوي، چې بنځې باید په عامه ځایونو کې چادر پر سر کړي او د هغو بنځو چې چادر نه پر سروي، د عامه ترانسپورت د کارونې او کلینیکونو او روغتیايي مرکزونو، برحاله دولتي ادارو او نورو عامه ځایونو ته د تګ مخه نیسي.

د بنځو د تګ راتګ پر آزادۍ محدودیتونه

برحاله د امر بالمعروف او نهی عن المنکر محتسبینو په ځینو ولایتونو کې عامه ځایونو ته د بنځو د تګ مخه نیولې. د بېلګې په توګه:

- د اکتوبر پر ۳ مه نېټه په هرات ښار کې برحاله د امر بالمعروف او نهی عن المنکر محتسبینو یوې لویې ډلې پر ۶۴ متره سړک د بنځو جمعه بازار ته د هغوي د ورتګ مخه ونيوله. د راپورونو له مخې برحاله محتسبینو د ګڼې ګونې د پاشلو په موخه هوايي ډزې وکړې.
- د اکتوبر پر ۶ مه نېټه په زابل ولایت کې برحاله امر بالمعروف او نهی عن المنکر چارواکو د بنځو هغه ډله ودروله چا چې د

^۱ ټولې ذکر شوې نېټې په ۲۰۲۵ کال پورې اړه لري، پرته له دې چې په بل ډول یې یادونه شوې وي.

^۲ د ملګرو ملتونو امنیت شورا ۲۶۲۶ (۲۰۲۲) ګڼه پرېکړه لیک، چې د ۲۷۷۷ (۲۰۲۵) ګڼه پرېکړه لیک پر بنسټ تمديد شو.

^۳ دا اعلان د برحاله د افغانستان د ازموینو ملي ادارې پر ویب پاڼه شریک شوی دی (<https://nexa.gov.af/fa/news/details/35>)

^۴ د برحاله امر بالمعروف او نهی عن المنکر وزارت د ویاند سره د ملي راډیو تلوېزیون د نومبر د ۹ نېټې مرکه وګورئ: <https://x.com/rtapashto/status/1987601584432242874>

ورزش په موخه سهار وختي قدم واهه، او ورته يې وويل چې بيا د دغه کار لپاره له خپلو کورونو ونه وځي.

- د ډسمبر په ۸مه نېټه برحاله د امر بالمعروف او نهی عن المنکر محتسبينو د پوليسو په ملتيا د ارزگان ولايت په مرکز ترينکوټ ښار کې، د ټکسي موټرو او کوچنيو بسونو چلوونکو ته سپارښتنه وکړه چې يې محرمه ښځو ته په خپلو موټرو کې د تگ اجازه ور نه کړي.
- د ډسمبر پر ۲۷مه نېټه په کندهار ښار کې برحاله د امر بالمعروف او نهی عن المنکر محتسبين يوه مارکيټ ته ورغلل او هتيوالو ته يې وويل چې پر هغو ښځو توکي ونه پلوري چې محرم ورسره نه وي.

روغتيايي خدمتونو ته لاسرسی

برحاله د امر بالمعروف او نهی عن المنکر چارواکي لا هم په کندهار او ارزگان ولايتونو کې له خبرتيا پرته له روغتيايي مرکزونو ليدنې ترسره کوي. دوي په دې موخه دغه ليدنې ترسره کوي چې خلکو ته د دې لارښوونې ورسوي چې يې محرمه ښځې، د روغتيايي کارکوونکو په گډون، بايد روغتونونو يا کلينيکونو ته لاړې نشي او په دې توگه روغتيايي مرکزونو ته د يې محرمه ښځو او کار ته د ښځينه روغتيايي کارکوونکو د ورتگ مخه نيسي.

د ښځو له خوا چلول کېدونکي سينگار تونونه

پر هغو سينگار تونونو او ښکلا سالونونو د برحاله چارواکو له خوا لگول شوی بنديز لا هم د پلي کېدو وړ دی، چې د ښځو له خوا چلول کېږي، چې په دغې موده کې د سينگار تونونو چلوونکو ښځو او د دوي د نارينه خپلوانو د نيونې يا د نيولو گواښونو يو شمېر پېښې ثبت شوې دي. د يادونې وړ ده چې د ښځو پر سينگار تونونو بنديز د ۲۰۲۳ کال د جولای له ۲۵ نېټې راهيسې برحاله د امر بالمعروف او نهی عن المنکر وزارت د مکتوب له مخې لگول شوی دی.

د ښځو او نجونو پر وړاندې د جنسيت پر بنسټ تاوتریخوالی

برحاله د امر بالمعروف او نهی عن المنکر وزارت په منظم ډول د ښځو د حقونو اړوند قضيو په اړه احصايي خپروي چې د حل کولو ادعا يې کوي.^۵ برحاله ياد وزارت پر خپلې ایکس (X) پاڼې ادعا کړې چې د اکتوبر له ۳مې څخه تر ډسمبر م ۳۱مې پورې يې ۸۰۶ دغه ډول قضیې حل کړې دي. په دغو قضيو کې کورنی تاوتریخوالی، د ميراث اړوند قضیې، د مهر نه ورکول^۶، اجباري واده، د نفقې نه ورکول، طلاق، د ښځې او مېړه دواړو لپاره د واده اسانتيا برابرول او په بدو کې ورکول يا بد^۷ شامل وو. د عين مودې په اوږدو کې، يوناما د جنسيت پر بنسټ تاوتریخوالي گڼ شمېر پېښې ثبت کړي، د اجباري ودونو په گډون کوم چې د ۲۰۲۱ کال د ډسمبر ۳مه نېټې د ښځو د حقونو هغه فرمان خلاف عمل دی، چې پر بنسټ يې اجباري واده منع شوی دی. د بېلگې په توگه، په يوه پېښه کې، برحاله يوې محکمې پوليسو ته امر وکړ څو هغه نجلی (تر ۱۸ کلنۍ ښکته) ونيسي چې له اجباري واده څخه يې انکار کړی دی. دغه نجلی لا هم په برحاله ولايتي زندان کې بندۍ ده.

د پولې په اوږدو کې پېښې

د پولې په اوږدو کې هغه پېښې چې د ۲۰۲۵ کال د اکتوبر له ۱ څخه د ډسمبر تر ۳۱ نېټې پورې موده کې د ملي مرگ ژوبلې لامل شوې، "په افغانستان کې د پولې په اوږدو کې ملي مرگ ژوبله: اکتوبر - ډسمبر" تر سرليک لاندې د يوناما په راپور کې رانغاړل شوې.

^۵ برحاله د امر بالمعروف او نهی عن المنکر وزارت ایکس پاڼه <https://x.com/MOPVPE>

^۶ مهر د واده تړون د يوې برخې په توگه، د مېړه له خوا خپلې راتلونکې ښځې ته لازمي دالی ده.

^۷ 'بد' په بدو کې د تاوان په توگه د ښځې ورکولو عمل دی.

د مرګ سزا

د اکتوبر پر ۱۶ مه نېټه برحاله چارواکو د بادغيس ولايت په مرکز قلعه نو ښار کې، په يوه ورژني لوبغالي کې يو سړی چې د يوې ښځې او سړي پر وژنه محکوم شوی و، په علي توګه قصاص کړ. د قرباني کورنۍ د يو تن غړي له خوا پر قاتل د ټوپک په ډزو سره د قصاص دغه حکم تطبيق شو.

د ډسمبر پر ۲ مه نېټه د خوست ولايت په مرکز کې په يوه ورژني لوبغالي کې، يو سړی چې د يوې کورنۍ د ۱۳ غړو د وژلو په تور محکوم شوی و، د برحاله چارواکو له خوا په عام محضر کې قصاص شو. د قرباني د کورنۍ يو غړي، چې ويل کېږي هلک و (او عمر يې تر ۱۸ کلنۍ کم و)، پر قاتل د ټوپک په ډزو سره د قصاص حکم تطبيق کړ. دا په افغانستان کې د ۲۰۲۱ کال د اګست له ۱۵ نېټې راهيسې دولسم قضايي علي قصاص گڼل کېږي.

ويل کېږي چې په دواړو مواردو کې برحاله چارواکو هڅه وکړه چې د قربانيانو کورنۍ وهڅوي خو د قصاص له پلي کېدو څخه ډډه وکړي. د يادونې وړ ده چې سلگونه ځايي اوسیدونکو او ګڼ شمېر لوړ پوړو برحاله چارواکو هم په يادو اعدامونو کې ګډون درلود.

برحاله سترې محکمې پر خپلو اېکس پانو ويلي چې، د دواړو قضيو د قصاص حکم د تطبيق پر پرېکړه د ابتدایي، استيناف او سترې محکمې له خوا بياکتنه شوې وه او له تطبيق مخکې د طالبانو د مشر له خوا تائيد شوې وه.

بدني سزا

برحاله چارواکي لا هم په اونيز ډول په عام محضر کې قضايي بدني سزاګانې پلي کوي. ډيری وختونه پر ډرو وهلو سربېره د بند سزاوې هم ورکول کېږي.

د يوناما بشري حقونو څانګې د اکتوبر له ۱ څخه تر ډسمبر ۳۱ پورې، د لړ تر لړه ۲۸۷ کسانو (۲۵۳ نارينه، ۳۰ ښځې، درې هلکان او يوه نجلۍ) پر وړاندې قضايي بدني سزاګانې مستند کړي.

د بېلګې په توګه، د نومبر پر ۱۷ مه نېټه د زابل ولايت په مرکز قلات ښار کې، برحاله محکمې په علي توګه ۱۸ نارينه او يوه ښځه د غلا، زنا، همجنس بازی او نا مشروع اړيکو په جرم له ۱۰ څخه تر ۳۹ پورې ډرې ووېل. دغه راز هغوي ته له ۱۰ مياشتو څخه تر شپږو کلونو پورې د بند سزاوې هم ورکړل شوې.

د پخواني حکومت چارواکي او افغان ملي دفاعي او امنيتي ځواکونو غړي

د اکتوبر له ۱ څخه د ډسمبر ۳۱ مې نېټې پورې منځ موده کې، د يوناما بشري حقونو څانګې د پخواني حکومت د چارواکو او افغان ملي دفاعي او امنيتي ځواکونو د لړ تر لړه ۱۴ غړو پر وژنې سربېره، د خپلسري نيونو او توقيف لړ تر لړه ۲۸ او د شکنجې او ناوړه چلند لړ تر لړه اووه پېښې ثبت کړې دي.

د هغو کسانو په منځ کې چې په غير قانوني توګه وژل شوي او په خپلسري توګه نيول شوي او توقيف شوي وو، د پخواني حکومت چارواکي او د افغان ملي دفاعي او امنيتي ځواکونو هغه پخواني غړي شامل وو، څوک چې تازه له ايران او پاکستان څخه افغانستان ته راستانه شوي وو. د بېلګې په توګه، د ډسمبر پر ۹ مه نېټه د پروان ولايت د جبل السراج ولسوالۍ په دوبندي او سنگي خيل سيمو کې، دوه کسان چې له مخکني حکومت سره يې تړاو درلود، په جلا جلا پېښو کې د نامعلومو کسانو له خوا ووژل شول. له وژل شويو يو تن يې د کورنيو چارو د پخواني وزارت چارواکي و. بل سړی د پوليسو د امنيه قوماندانۍ د پخواني مرستيال د تره زوی و. دواړه په دې وروستيو کې له ايران څخه خپل هېواد ته راستانه شوي وو.

د بيان آزادي

د اکتوبر پر ۱۷ مه نېټه په کابل ښار کې برحاله د استخباراتو عمومي رياست شمشاد تلويزيون ته د خپرونو بندولو امر وکړ، چې پکې د تلويزيون، راډيو او ټولنيزې رسنۍ فعاليتونه شامل وو. ياد تلويزيون د اکتوبر پر ۱۹ مه نېټه خپلې خپرونې بېرته پيل کړې. برحاله چارواکو د ياد بنديز لپاره کوم رسمي لامل وړاندې نه کړ.

د برحاله چارواکو له خوا د ژونديو موجوداتو د انځورونو پر خپرولو د بنديز^۸ پلي کول لا پسې پراخ شوی، چې دغه کار په ځانګړي ډول پر تلويزيونونو ډېره اغېزه کړې. دغه ممنوعيت اوس مهال په ټول هېواد کې په بېلابېلو کچو پلي کېږي، چې په ځينو ولايتونو کې يې ټولې رسنۍ او په ځينو نورو کې يوازې دولتي رسنۍ اغېزمنې کړي دي. د راپور ورکولو مودې په اوږدو کې نوي لګول شوي بنديزونه په لاندې ډول دي:

^۸ د امر بالمعروف او نهی عن المنکر قانون ۱۷ مه ماده وګورئ.

- د بلخ (سپتمبر پر ۹ مه نېټه) او پکتيا (نومبر پر ۱۸ مه نېټه) په ولايتونو کې، په دولتي ملي راډيو تلويزيون کې د انسانانو او حيواناتو د انځورونو پر خپرولو بنديز ولگېده.
- د اکتوبر پر ۵ نېټه په هرات ولايت کې د ياد ولايت رسنۍ د انسانانو او حيواناتو د هر ډول انځورونو له جوړولو، خپرولو او نشرولو څخه منع شوې.
- د ډسمبر له ۱۰ نېټې راهيسې په خوست ولايت کې د برحاله رياستونو وياندويان له رسنيو سره په ويډيويي مرکو کې له راڅرگندېدو څخه ډډه کوي.

په نومبر مياشت کې په کندز او ميدان وردگ^۹ ولايتونو کې، برحاله د اطلاعاتو او کلتور رياست چارواکو له ليکوالانو، خپرنديوه ټولنو، چاپخونو او کتاب پلورونکو سره وليدل څو خبر ورکړي چې ليکوالان او خپرونکي بايد خپلې ليکنې له خپرولو مخکې برحاله د اطلاعاتو او کلتور وزارت د کتاب ارزونې کميسيون ته د بياکتني او ارزونې لپاره وسپاري. هغوي ته ويل شوي چې کميسيون کولای شي له ليکوال څخه وغواړي هر هغه محتوا چې د شريعت، افغان کلتور يا د برحاله چارواکو د اصولو او قواعدو خلاف گڼل کېږي، اصلاح او له سره پرې کتنه وکړي. هيڅ کتاب پلورنځي ته اجازه نشته چې د برحاله چارواکو له خوا منع شوي کتابونه وارد يا وپلوري.^{۱۰}

پر ټولنيزو رسنيو د نامناسبې محتوا پر خپرولو د تورنو کسانو خپلسري نيونې، توقيف او گواښونه مستند شوي. د بېلگې په توگه، د ډسمبر پر ۱۱ مه نېټه په هرات کې برحاله د امر بالمعروف او نهي عن المنکر رياست يوه ډله سړي د پوښتنو گروپونو په پار بندي کړل. دغو کسانو په ټولنيزو رسنيو کې خپلې هغه ويډيوگانې خپرې کړې وې، چې د يوه بریتانوي تلويزيوني سريال د کرکټرونو تقليد يې کاوه.^{۱۱}

له هغه راهيسې چې په ټول هېواد کې د سپتمبر له ۲۹ تر اکتوبر ۱ پورې د نوري فايبر انټرنېټ او مخابراتي خدمتونه د ۴۸ ساعتونو لپاره بند شول،^{۱۲} د انټرنېټ ځينې کاروونکي د ټولنيزو رسنيو په پلټفورمونو (لکه فېسبوک، ټيک ټاک او انسټاگرام) کې له محدوديتونو سره مخ شول. دغه بنديز د ښځينه متشبثينو په گډون پر هغو متشبثينو اغېز کوي، څوک چې د خپل آنلاین کاروبارونو پر مخ بيولو او ودې لپاره د ټولنيزو رسنيو پر پلټفورمونو تکیه کوي.^{۱۳} د راپورونو له مخې دغه محدوديتونه د برحاله چارواکو له خوا د محتوا فلټرونو د نصبولو له امله لگول شوي،^{۱۴} که څه هم تر اوسه د فلټرونو د نصب او تطبيق په اړه هيڅ ښکاره اعلان نه دی شوی.

امر بالمعروف او نهي عن المنکر

برحاله د امر بالمعروف او نهي عن المنکر وزارت، له برحاله نورو وزارتونو سره په گډه د امر بالمعروف او نهي عن المنکر قانون پلي کول جاري ساتلي چې تمرکز يې پر لاندې مسایلو دی: د سړيو رپرې، د ښځو حجاب، د محرم درلودلو شرطونه، د موسيقۍ پر غږولو او د ژونديو موجوداتو د انځورونو پر خپرولو بنديز او په جماعت سره لمونځ اجباري اداء کول.

د بېلگې په توگه:

- يوناما د ۲۰۲۵ کال د اکتوبر له ۱ څخه د ډسمبر تر ۳۱ مې نېټې پورې، برحاله د امر بالمعروف او نهي عن المنکر د کارکوونکو له خوا د افغان ښځو او سړيو د خپلسري نيونو او توقيف ۵۲۰ پېښې او همدا راز د ناوړه چلند لږ تر لږه ۵۰ پېښې مستند کړي، چې ډيرې يې د رپرې خړبيلو، غربي ستايل وېشنانو جوړولو، د موسيقۍ غږولو او سندرې ويلو او د

^۹ برحاله د اطلاعاتو او کلتور وزارت ايکس پاڼه وگورئ: <https://x.com/MolCAfghanistan/status/1992869104643100775> (وروستی لاسرسی: ۸ جنوري ۲۰۲۶).
^{۱۰} د ۲۰۲۴ کال د سپتمبر پر ۹ نېټه برحاله د پوهنې وزير خپلو ولايتي رياستونو ته لارښوونه وکړه څو هغه کتابونه ضبط کړي چې د حنفي فقهي سره په ټکر کې دي. برحاله د پوهنې وزارت د ايکس پوسټ دلته وگورئ: <https://x.com/MoEAfghanistan1/status/1832993820910534958>. له هغه راهيسې، د منع شويو کتابونو څو نوملرونه برحاله د مختلفو وزارتونو له خوا کتابتونونو او کتاب پلورنځيو ته توزيع شوي دي. دغه نوملرونه د بيبي، بانکوالۍ، حکومت، بشري حقونو او ډيموکراسۍ اړوند موضوعات، اساسي قانون، تحقيقي خبريالان، د ښځو له خوا ليکل شوي کتابونه، د ايران تاريخ، او همدارنگه د ايراني خپرونکو له خوا خپاره شوي کتابونه منع کوي. د ۲۰۲۵ کال د اگست په ۲۵ نېټه برحاله د لوړو زده کړو وزارت د ۶۷۹ ممنوعه کتابونو نوملړ خپور او له تعليمي ادارو ته سره يې شريک کړ.

^{۱۱} برحاله د امر بالمعروف او نهي عن المنکر وزارت د وياند غير رسمي ايکس پاڼه وگورئ، چې په لاندې لينک کې دی: <https://x.com/SAiFKHAIaBAR1718/status/1997664494479200722> (وروستی لاسرسی: ۸ جنوري ۲۰۲۶).

^{۱۲} د سپتمبر له ۲۹ تر اکتوبر ۱ پورې په ټول هېواد کې د نوري فايبر انټرنېټ او د مخابراتي خدمتونو د بندښت د اغېزو په اړه د لا زياتو معلوماتو لپاره، د يوناما د لاسرسي پرته: پر افغانانو د مخابراتي خدمتونو د بندښت اغېزې: لنډ راپور دلته وگورئ: <https://unama.unmissions.org/en/unama-human-rights-monitoring-and-reporting> (وروستی لاسرسی: ۸ جنوري ۲۰۲۶).

^{۱۳} د يوناما د لاسرسي پرته: پر افغانانو د مخابراتي خدمتونو د بندښت اغېزې: لنډ راپور دلته وگورئ: <https://unama.unmissions.org/en/unama-human-rights-monitoring-and-reporting>، ۵ مخ.

^{۱۴} د بي بي سي راپور: "په افغانستان کې د ټولنيزو رسنيو محتوا محدوده شوه، د طالبانو سرچينو تائيد کړي" وگورئ، چې برحاله د مخابراتو او معلوماتي ټکنالوژۍ وزارت له خوا دغه محدوديتونه تائيدېږي، په دې لينک د لاسرسي وړ دی: <https://www.bbc.com/news/articles/cgra8d0jdpmw>.

حجاب له شرط څخه د سرغړونو په تړاو وې.

- د نومبر پر ۱۹ مه نېټه برحاله د حج او اوقافو وزارت پر خپله ایکس پاڼه په ډاگه کړه چې د نومبر پر ۲۱ د جمعي لمانځه پر مهال، ملا امامان بايد د افغانستان په ټولو سيمو کې په خپل وعظ کې ږيره خربيل د کبيره گناه په توگه ياده کړي.¹⁵
- په ډسمبر مياشت کې په ننگرهار ولايت کې برحاله د امر بالمعروف او نهی عن المنکر رياست محتسبينو پر موسيقۍ د بنديز پلي کولو د يوې برخې په څېر، لږ تر لږه د موسيقۍ ۶۵۷ ضبط شوې آلي او وسايل وسوځول.¹⁶

د عدالت تطبيق

د توقيف شويو حقونه

برحاله د زندانونو چارو د سمون ادارې د نومبر مياشتې پر ۵ مه نېټه اعلان وکړ چې برحاله له پوهنې وزارت سره يې يو هوکړه ليک لاسليک کړې، چې له مخې به يې د هېواد په ټولو زندانونو کې ښوونځي او مدرسې جوړوي چې بنديانو ته د ديني، عصري او مسلکي زده کړو فرصتونه پراخ کړي.¹⁷

د نومبر پر ۲۵ نېټې برحاله سترې محکمې اعلان وکړ چې د خپلو لارښوونو پر بنسټ يې ۳۲۰۴ تنه مستحقو بنديانو ته بڅښنه کړې په داسې حال کې چې ۴۳۱۷ نورو بنديانو د خپل بند په مودو کې کموالي ترلاسه کړي.¹⁸ دغه پرېکړه وروسته له هغې وشوه چې برحاله د زندانونو چارو د سمون ادارې له خوا له ۲،۲۶۰ څخه زياتو هغو بنديانو د بڅښنې او بند څخه آزادولو اعلانونه وشول، چې د خپل بند مودې دوه پر دريمه برخه يې په زندان کې تېره کړې وه، او نږدې ۲۶۰۰ نورو بنديانو چې د خپل بند مودې يو پر دريمه برخه يې تېره کړې وه، د بند موده راکمه شوه. پر دغو هغو سربېره، برحاله د زندانونو د چارو د سمون ادارې خبر ورکړ چې د نومبر تر پيل پورې په زندانونو کې د بنديانو شمېر د ۳۰،۰۰۰ او ۳۲،۰۰۰ ترمنځ دی. د بنديانو د خوشې کولو لپاره قضايي هڅې د نيونو او توقيف له کچو سره برابرې نه دي.

د عدالت د تطبيق په اړه د برحاله چارواکو اعلانونه

د نومبر پر لومړۍ نېټه برحاله د عدليې وزارت د حقوقي مشورو لپاره د وړيا تېليفوني اړيکو شمېرې د پيلولو اعلان وکړ. ويل کېږي چې خلک کولای شي د رسمي کاري ساعتونو پر مهال د ۱۸۸ شمېرې ته په وړيا توگه زنګ وهلو له لارې شرعي، حقوقي او قضايي مشورې ترلاسه کولی شي.¹⁹

د نومبر پر ۹ مه نېټه برحاله د عدليې وزارت د افغانستان د پنځه کلنې ملي پراختيايي ستراتيژي پر بنسټ يې د ياد وزارت پنځه کلن پلان د نهايي کېدو اعلان وکړ. د دغه پنځه کلن پلان موخه دا ده چې د لاندې اقداماتو او کړنو په ترسره کولو سره د اسلامي شريعت په رڼا کې، د قانون واکمني پياوړې کړي، چې عبارت دي له: د تقنيني بهير پياوړې کول او د بېوزلو او محرومو کسانو په گډون، د شکمنو او تورنو کسانو لپاره وړيا حقوقي مرستو ته د لاسرسي زياتول.²⁰

د نومبر پر ۱۹ نېټه برحاله عدليې وزارت اعلان وکړ چې د جولای له ۲۶ څخه د نومبر تر ۱۹ می نېټې پورې، د دغه وزارت د حقوقي مرستو رياست د محکمو په ۲۳۰ غونډو کې برخه اخيستی چې د مراجعينو له شرعي او قانوني حقونو څخه يې دفاع کوله، تر ۶۰۰ پورې د قربانيانو، شکمنو او بېوزلو مدعي عليه افرادو قضبي يې تعقيب کړې، ۵۰ وړيا حقوقي مشورې يې برابرې کړي، او حقوقي پوهاوي ۵۴۰ پروگرامونه يې تنظيم کړي، چې د شکمنو او مدعي عليه افرادو حقونه، د اولادونو پالنه، د نشه يي توکو اړوند پرېکړې او حکمونه، او د ځمکو د غصب د مخنيوي موارد رانغاړي.²¹

د ډسمبر پر ۱۵ نېټه برحاله سترې محکمې اعلان وکړ چې د ۲۰۲۵ کال د جون له ۲۶ څخه د سپټمبر تر ۲۲ می نېټې پورې د برحاله سترې محکمې د قضايي تفتيش عمومي رياست، چې د قاضيانو او قضايي کارکوونکو نظارت او څارنه کوي، مرکزي او ولايتي محکمو ته د عارض شوو افرادو ۱۷۹ شکايتونه ترلاسه کړي، چې ۱۳۷ يې د قضايي تفتيش کوونکو له خوا خپرل شوي، او ۴۲ قضبي لا هم تر څېړنې او تحقيق لاندې دي. ياد وزارت دغه راز اعلان وکړ چې پر "امارت" او اړوندو محکمو د خلکو د باور زياتولو

¹⁵ برحاله د حج او اوقافو وزارت ایکس پاڼه (<https://x.com/mohiaAfghan/status/1991108646051418272>).

¹⁶ برحاله د ننگرهار ولايت د رسنيو مرکز ایکس پاڼه (<https://x.com/nmc8/status/1998650883496882418>).

¹⁷ برحاله د زندانونو چارو د سمون ادارې ایکس پاڼه، ۵ نومبر (https://x.com/opa_af/status/1986031323543416988).

¹⁸ برحاله د سترې محکمې ایکس پاڼه، ۲۵ نومبر (https://x.com/SupremeCourt_af/status/1993270980504903827?s=20).

¹⁹ برحاله د عدليې وزارت ایکس پاڼه، ۱ نومبر (<https://x.com/MojAfghanistan/status/1984567359185830132>).

²⁰ برحاله د عدليې وزارت ایکس پاڼه، ۹ نومبر (<https://x.com/MojAfghanistan/status/1987462638159454686?s=20>).

²¹ برحاله د عدليې وزارت ایکس پاڼه، ۱۹ نومبر (<https://x.com/MojAfghanistan/status/1991025355457769725?s=20>).

لپاره یې هڅې پیل کړي دي. په دغو هڅو کې لاندې موارد شامل دي: د محاکمو چارواکو ته لارښوونه او هدایت څو د خلکو شکایتونه ژر او د اصولو او قوانینو له مخې حل کړي، او له هغو کسانو څخه د معلوماتو راغونډول، چې محکمې ته یې مراجعه کړې وي څو له هغوي سره د محاکمو د چارواکو له خوا شوی چلند و ارزول شي.²² له دې مخکې، *برحاله* سترې محکمې د ډسمبر پر ۱۱ مه نېټه اعلان وکړ چې د *برحاله* سترې محکمې د دارالانشاء عمومي ریاست په همدې موده کې د قاضیانو د سرغړونو اړوند ۱۴۰ قضیې خبرلي دي.²³

د ۲۰۲۵ کال د ډسمبر پر ۱۸ مه نېټه *برحاله* سترې محکمې اعلان وکړ چې د ۲۰۲۵ کال د ډسمبر پر ۱۷ مه نېټه (چې د ۱۴۴۷/۶/۲۶ هجري سپوږميز کال سره سمون خوري)، د اړوندو محاکمو لپاره یې د وړ او مسلکي دیني عالمانو د جذب په موخه د هېواد په کچه یې عمومي ازموینه واخیسته.²⁴

د ۲۰۲۶ کال د جنوري په ۷ مه نېټه *برحاله* سترې محکمې ټولو محکمو ته یو متحدالمال واستوه تر څو د طالبانو د مشر لخوا په ۲۰۲۶ کال د جنوري په ۵ مه نېټه نوی توشیح شوی فرمان "د محاکمو جزایي اصولنامه" پلې کړي. دا فرمان ډیری اعمال جرم گني او د تعزیري مجازاتو پلي کول تنظیموي. یوناما د پرمختگونو څارنه ته دوام ورکوي.²⁵

د راپور ورکونې په موده کې *برحاله* سترې محکمې ۱۸ اعلانونه خپاره کړي، چې د قتل د هغو قضیو په گډون چې قصاص (مرگ سزا) او د خطا وژنې پکې شاملې دي، په ۱۲ ولایتونو کې د وژنو په ټولټال ۲۰ قضیو کې د *برحاله* محاکمو د منځگړیتوب نقش په ډاگه کوي.²⁶

²² *برحاله* د سترې محکمې ایکس پاڼه، ۱۵ ډسمبر (https://x.com/SupremeCourt_af/status/2000515943961645485?s=20).

²³ *برحاله* د سترې محکمې ایکس پاڼه، ۱۱ ډسمبر (https://x.com/SupremeCourt_af/status/1999010523300467062?s=20).

²⁴ *برحاله* د سترې محکمې ایکس پاڼه، ۱۸ ډسمبر (https://x.com/SupremeCourt_af/status/2001512281562046831?s=20).

²⁵ *برحاله* ستره محکمه، ۲۰ جنوري ۲۰۲۶، د میزان جريدې ۱۲۳ گڼه: https://x.com/SupremeCourt_af/status/2013584940881862848?s=20 او <https://t.co/Wwq5AGiVlf>.

²⁶ *برحاله* د سترې محکمې ایکس پاڼه: په ژباړل کې، ۵ اکتوبر (https://x.com/SupremeCourt_af/status/1974761597290627400), ۱۱ اکتوبر

(https://x.com/SupremeCourt_af/status/1976888235268984975)، او ۲۵ ډسمبر

(https://x.com/SupremeCourt_af/status/2004076717212885002?s=20)؛ په کابيساکي، ۱۴ اکتوبر

(https://x.com/SupremeCourt_af/status/1978056125296566711?s=20)، او ۲۴ ډسمبر

(https://x.com/SupremeCourt_af/status/2003720110071230826?s=20)؛ په غزني کې، ۱۶ اکتوبر

(https://x.com/SupremeCourt_af/status/1978691578219704688?s=20)، او ۲۳ اکتوبر

(https://x.com/SupremeCourt_af/status/1981282894883504557?s=20) په پکتیکا کې، ۱۶ اکتوبر

(https://x.com/SupremeCourt_af/status/1978725341355987355?s=20)؛ په فاریاب کې، ۲۱ اکتوبر

(https://x.com/SupremeCourt_af/status/1980562567371366852?s=20)، په ارزگان کې، ۱۳ نومبر

(https://x.com/SupremeCourt_af/status/1988893353316909513?s=20)؛ په کټر کې، ۱۶ نومبر

(https://x.com/SupremeCourt_af/status/1989948621933146189?s=20)؛ په پنجشیر کې، ۲۰ نومبر

(https://x.com/SupremeCourt_af/status/1991418526574506282?s=20)؛ په فراه کې، ۳۰ نومبر

(https://x.com/SupremeCourt_af/status/1995063345741959256?s=20)؛ په کابل کې، ۴ ډسمبر،

(https://x.com/SupremeCourt_af/status/1996479797346931080?s=20) ۱۷ ډسمبر

(https://x.com/SupremeCourt_af/status/2001194631032107260?s=20)، او ۳۱ ډسمبر

(https://x.com/SupremeCourt_af/status/2006264905465487816?s=20)؛ په کندهار کې، ۶ ډسمبر

(https://x.com/SupremeCourt_af/status/1997248942233547182?s=20)؛ او په بامیان کې، ۲۸ ډسمبر

(https://x.com/SupremeCourt_af/status/2005150818165817847?s=20).